

Nr 115.

Av herr **Bondeson m. fl.**, om löneförbättring för från aktiv stat, reservstat och övergångsstat pensionsavgångna personal i reserven.

I avlöningsreglemente för personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring (krigsavlöningsreglementet) (SF 1939: 278) § 5, mom. 1, föreskrives, att månadslön för den fast anställda personalen skall utgå med belopp motsvarande en tolfedel av årslönen enligt vederbörligt, för personal å aktiv stat gällande fredsavlöningsreglemente samt att lönen skall bestämmas efter den lönegrad, till vilken den mot beställningen svarande tjänstegraden är att hänföra. För reserven tillhörande, från aktiv stat pensionsavgångna officerare, underofficerare och civilmilitära beställningshavare skall vidare enligt samma mom. iakttagas, att lönen utgår efter den löneklass (efter löneklass motsvarande den), löntagaren omedelbart före inträdet i reserven tillhörde.

I samma §, mom. 8, heter det slutligen: »För pensionsavgångna beställningshavare skall det enligt 1 mom. beräknade lönebeloppet minskas med lika stort belopp som summan av tjänste- och familjepensionsavdragen för innehavare av motsvarande beställning å aktiv stat.»

Genom dessa regler har alltså bestämts, att från aktiv stat pensionsavgångna personal vid krigstjänstgöring (»beredskapstjänst») erhåller en månadslön lika med den nettolön (efter avdrag för tjänste- och familjepension), som motsvarande personal på aktiv stat erhåller. Detta betyder givetvis *icke* att för den pensionsavgångna personalen göres något pensionsavdrag. Inbetalningarna för denna personals pensionering äro slutförda, och någon ytterligare inbetalning sker icke.

Under förarbetena till krigsavlöningsreglementet övervägde försvarsväsendets lönenämnd, som utarbetade förslaget till reglemente, lämpligheten av att vid tillämpningen av krigsavlöningsreglementet låta månadslönen för samtliga personalkategorier utgå utan avdrag för pensionsavgifter. Som skäl härför anförde nämnden bl. a. den fördel det skulle innebära, »att månadslönen utginge med samma belopp till personal på aktiv stat, på övergångsstat och reservstat som till personal i reserven»; på den sistnämnda kategoriens lön göres varken under freds- eller krigstjänstgöring avdrag för pension. Departementschefen (prop. nr 246, 1939) yttrade härom:

»Såsom skäl för att krigslön borde utgå utan pensionsavdrag har anförts, att härigenom kompensation i viss mån skulle beredas personalen för utebliven uppflyttning i löneklass, att stor lättnad skulle vinnas vid tillämpning av reglementets föreskrifter och slutligen, att lönen skulle komma att utgå med samma belopp till personal på aktiv stat, övergångsstat och reservstat som till personal i reserv. Då jag tidigare förordat, att personalen i annan ordning skulle erhålla gottgörelse för uppskov med löneklassuppflyttningen, lämnas det första av de tre angivna skälen här ur räkningen. Att en viss förenkling skulle åstadkommas genom pensionsavdragens borttagande är otvivelaktigt. Då emellertid månadslönen för pensionsberättigad personal avses skola som regel bestämmas med ledning av fredsavlöningslistorna, torde uppgift om nettolönen i flertalet fall kunna erhållas därur likaväl som uppgiften om bruttolönen. Vad beträffar den olikhet i fråga om de kontant utgående löneförmånerna för olika personalgrupper, som pensionsavdragens bibehållande skulle medföra, synes det knappast behöva möta några betänkligheter, att den i reserven utnämnda personalen (ävensom förtidsavgången personal och officerare i väg- och vattenbyggnadskåren) i detta avseende får en gynnsammare löneställning än motsvarande personal på aktiv stat. Ifrågavarande reservpersonal åtnjuter nämligen icke samma förmånliga ställning i pensionshänseende som personalen å stat och är till stor del genom placering i lägsta löneklassen sämre ställd även i lönehänseende. *Mera oegentligt skulle vara, om pensionsavgången personal, vilken måste antagas komma att i allmänhet nyttjas i mindre ansvarsfulla befattningar än motsvarande personal å aktiv stat, skulle i följd av sin redan fullgjorda pensionsinbetalning komma att överlag ställas icke oväsentligt gynnsammare i lönehänseende.* Det vore ej heller tillfredsställande, om reservstatspersonalen, för vilken avgifterna till tjänstepensioneringen äro avsevärt lägre än för aktiv personal, skulle bibehålla denna under krigstjänstgöring icke motiverade särställning. Då det av såväl principiella som statsfinansiella skäl synes betänkligt att medgiva befrielse från skyldigheten att erlägga pensionsavgifter, torde *den önskvärda likställigheten* mellan å ena sidan personal å aktiv stat och å andra sidan reservstatspersonal och reserven tillhörande pensionsavgången personal böra åvägabringas genom jämkning i de föreslagna villkoren för sistnämnda personalgrupper. Detta torde kunna ske på det sätt, att dels reservstatspersonalen får under krigstjänstgöringen vidkännas enahanda pensionsavdrag som personal å aktiv stat och dels *pensionsavgången personal röner en löneminskning med belopp, som motsvarar pensionsavgifterna.* Av vad här yttrats framgår, att jag icke kan biträda förslaget om befrielse från skyldighet att erlägga pensionsavgifter.»

Åtskilliga från aktiv stat pensionsavgångna officerare och underofficerare ha under de senare årens beredskapstjänstgöring hos arméförvaltningens civila departement anført besvär över att pensionsavdrag gjorts från deras löner, trots att pensionsavgifterna till fullo inbetalts. Som synes av ovanstående bygga dessa klagomål på en missuppfattning av bestämmelserna. Något avdrag från dessa befattningshavare tillkommande lön är det inte fråga om. Att reglerna i krigsavlöningsreglementet fått en sådan utformning, att den från aktiv stat pensionsavgångna personalens löner i författningen ställts i relation till den aktiva personalens är i första hand en teknisk fråga.

Å andra sidan kan man i praktiken icke komma ifrån en jämförelse mellan

de båda personalkategoriernas löner, och fråga är då, om den avvägning, som de gällande reglerna innebära, ur rättvisesynpunkt är tillfredsställande. Det utbredda missnöjet, sedan systemet prövats i praktiken under rådande beredskapsförhållanden, bland de från aktiv stat pensionsavgångna befattningshavarna är härvidlag en fingervisning. Departementschefen utgår i själva verket — som framgår av ovanstående yttrande till statsrådsprotokollet — från att reell likställdhet i lönehänseende är det riktiga. Detta trots att han anför en synpunkt, som skulle kunna tala för en sämre ställning för de pensionsavgångna, nämligen att dessa »måste antagas komma att i allmänhet nyttjas i mindre ansvarsfulla befattningar än motsvarande personal å aktiv stat». Vid realiserandet av den önskade likställigheten stannar emellertid departementschefen för att jämställa de pensionsavgångnas löner med de aktivas nettolöner. Riktigheten härav torde kunna ifrågasättas. En konsekvens av bruttolönesystemet synes vara, att därest en reell likställighet i princip godtages, denna grundas på bruttolönen. Departementschefens uppfattning, att detta skulle innebära, att de pensionsavgångna befattningshavarna därigenom skulle komma »att överlag ställas icke oväsentligt gynnsammare i lönehänseende» än de aktiva, synes tveklaktigt. De aktiva befattningshavarnas pensionsavdrag är dock en del av till dem utgående lön, motsvarande avdrag ha de pensionsavgångna tidigare fått vidkännas.

Vad beträffar antagandet om de pensionsavgångna befattningshavarnas användbarhet under krigstjänstgöring, synes den knappast ha bekräftats av erfarenheten från beredskapsförhållandena. På grund av personalbrist ha exempelvis från aktiv stat pensionsavgångna kaptener i reserven (majorer i armén) beordrats både som bataljonschefer, som t. f. försvarsområdesbefälhavare och som inskrivningschefer. Under sådana förhållanden förefaller det knappast möjligt, att härur härleda någon grund för en generellt sämre löneställning än de aktiva befattningshavarna.

Om de från aktiv stat pensionsavgångna befattningshavarnas lön bringas till överensstämmelse med den aktiva personalens bruttolön, bli dessa pensionsavgångna jämställda i ifrågavarande avseende med de i reserven utnämnda befattningshavarna, vilket förefaller rimligt, särskilt som dessa senare på grund av långvarig krigstjänstgöring (3 år) numera kunna erhålla uppflyttning i högre löneklass.

Det är alltså efter de under senare år vunna erfarenheterna påkallat med sådan ändring av krigsavlöningsreglementets bestämmelser, att den från aktiv stat pensionsavgångna personalens löner göras lika med den aktiva personalens bruttolöner. Då motsvarande förhållanden gälla beträffande från reservstat och övergångsstat *pensionsavgången* personal, bör även denna komma i åtnjutande av motsvarande förmån.

Däremot synas skäl icke föreligga att vidtaga någon ändring beträffande personal på reservstat (alltså icke pensionsavgången sådan). Dels är det här delvis

fråga om ett verkligt pensionsavdrag, och dels är lönen för denna personal vid krigstjänstgöring högre än vid fredstjänstgöring.

Med hänvisning till det ovan anförda vilja vi därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och därav föranledda förslag åsyftande sådan ändring av avlöningsreglemente för personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring, att från aktiv stat, reservstat och övergångsstat pensionsavgången personal i reserven erhåller månadslön lika med den som utgår till motsvarande personal på aktiv stat utan minskning med belopp motsvarande summan av tjänste- och familjepensionsavdragen för den sistnämnda personalen.

Stockholm den 21 januari 1944.

Lennart Bondeson.

Nils Holmström.

Carl Beck-Friis.

Axel Mannerskantz.